

ПЕРЕДМОВА

Колекції Наукових фондів Інституту археології НАН України на сьогодні є найбільшим зібранням археологічних матеріалів, що надзвичайно широко репрезентують і хронологію, і географію розвитку матеріальної культури на теренах України. Колекції формувалися завдяки зусиллям експедицій Інституту й яскраво ілюструють їх історію, наукові інтереси відділів та персональні доробки окремих дослідників. Багато археологічних знахідок із зібрання фондів добре відомі широкому загалу, багато пам'яток, репрезентованих тут, стали хрестоматійними чи навіть епонімними. Втім, історія формування колекцій часом була складною, часом напруженою, часом круто змінювала долю дослідників, що не дозволило авторам докладно опублікувати результати розкопок. Значна частина зібрання досі неопублікована, а частина публікацій потребує нового наукового перегляду.

Збірка «Колекції Наукових фондів Інституту археології НАН України. Джерела та дослідження» є другим виданням серії, присвяченої введенню до наукового обігу результатів досліджень нещодавно відкритих і вже добре відомих пам'яток, републікації матеріалів з уточненням деталей та переглядом висновків, аналізу окремих категорій знахідок, що зберігаються у Наукових фондах Інституту археології. Авторами статей стали не тільки співробітники відділу Наукових фондів, але й представники інших відділів Інституту. Тематика робіт у збірці відображає майже весь хронологічний діапазон старожитностей — від первісної доби до епохи пізнього середньовіччя.

Епоху неоліту представлено у роботах Н.С. Котової та Д.Л. Гаскевича. Обидві статті — це публікації матеріалів розкопок двох багатошарових поселень: Бузьки в Черкаському Подніпров'ї та Мельнична Круча у лісостеповому Побужжі.

Трипільські старожитності репрезентовано у статтях Н.Б. Бурдо та Е.В. Овчинникова. Автори звернули увагу на керамічний матеріал трипільських пам'яток — широко відомої Бернашівки та недавніх розкопок поселення-гіганта Небелівки. У першому випадку — це антропоморфна пластика, у другому — посуд.

Статтю С.Д. Лисенка, П. Макаровича, С.С. Лисенко та Т.Ю. Гошко присвячено металевим виробам доби бронзи, що походять з новітніх досліджень могильника Буківна тшинецького культурного кола.

Кілька статей акцентують увагу на добі раннього заліза, а конкретніше — на скіфських матеріалах. Це і публікації матеріалів розкопок з Чмиревої могили та жіночого поховання з курганного могильника Аккермень I (автори Ю.В. Болтрик та О.С. Фіалко) і спроба історіографічного аналізу досліджень виробництва бойових сокир скіфського типу (О.В. Шелехань).

Античності присвячено статті А.В. Буйських, Т.М. Шевченко та Н.О. Сон і М.С. Шапцева. Тематика усіх трьох робіт пов'язана з керамічним матеріалом різних категорій з причорноморських полісів. Це публікації матеріалів розкопок Р.І. Ветштейн в Ольвії, теракотової пластики із зображенням Матері богів на троні з левеням з розкопок Л.М. Славіна та червонолакового посуду з розкопок Тіри різних років.

Інтерпретацію знахідок рубежу та перших століть нашої ери здійснено у роботах Л.О. Циндровської і К.В. Корнієнко та О.В. Гопкало. Старожитності належать двом визначним археологічним культурам — зарубинецькій та черняхівській.

Середньовіччя охоплює найбільша кількість статей. Частина з них присвячена окремим категоріям матеріалів — землеробському реманенту з поселення Рашків I (С.А. Горбаненко), гральному набору з запланного могильника Шестовиці (Н.В. Хамайко), кістяним виробам з Воїнської Греблі (М.С. Сергеева), а частина — публікаціям матеріалів розкопок минулих років: кочівницького могильника рубежу XI—XII ст. поблизу с. Ходорів на Київщині (Н.В. Блажевич) та знахідкам середини XIII—XIV ст. з розкопок Т.М. Мовчанівського та В.Й. Довженка стародавнього Вишгорода у 1936—1937 та 1947 рр. (К.М. Капустін).

Ми щиро вдячні усім, хто зголосився взяти участь у збірці, адже якісна публікація старожитностей має поєднуватися з високою відповідальністю і кропіткою працею. Втім, і потенціал тут неабиякий. Археологія — наука, де будь-які узагальнюючі висновки «старішають» вже через 5—10 років, а через 15 геніальні гіпотези можуть списуватися «в архів» і набувати цінності радше історіографічної, ніж наукової. Натомість ім'я автора першої публікації шанобливо згадують і через півтори сотні років. Сподіваємося, що опубліковані у збірці матеріали розширять наукову археологічну базу, а інформація, вміщена авторами, буде неодноразово використовуватися і не одне десятиліття фігуруватиме у посиланнях аналітичних праць.